

Diricziné Barna Gyöngyi

Egészségügyi terminológia

MK-6620

Megoldókulcs

Műszaki Könyvkiadó

1. fejezet – Az orvosi latin nyelv alapjai

1. feladat (Tk. 9. oldal)

antiquarium – antikvárium
 aphtha – afta
 spondylolsthesis – szpondilolisztézisz
 apotheca – apotéka
 acceleratio – akceleráció
 caecum – cékum
 causa – kauza
 circulatio – cirkuláció
 combustio – kombuszcío
 praepositio – prépozíció
 cursus – kurszus
 hypophysis – hipofízisz
 ieiunum – jejunum
 incisura – inciszura
 inguen – ingven
 intoxicatio – intoxikáció
 thrombophlebitis – tromboflebitisz
 ventriculus – ventrikulusz
 iodum – jodum
 anonymus – anonimusz
 praeventio – prevenció

Indoklás:

Latin betűk	Kiejtési szabályok	Kiejtése
s	általában (a klasszikus latinban)	sz
	két magánhangzó között, m és n mellett	z
c	a, o, u (mély magánhangzók) előtt, mássalhangzók előtt, a szó végén	k
	i, y, e, ae, oe (magas magánhangzók) előtt	c
ph	mindig	f
th	a h gyengén hangzik	t
ti	magánhangzó előtt (kivéve, ha a ti előtt s, t vagy x található)	ci
	mássalhangzó előtt	ti
qu	mindig	kv
gu	általában	gu
	n után néha	gv
ae	mindig	é
i	általában	i
	két magánhangzó között, a szó elején, ha utána magánhangzó következik	j
y	általában	i

2. feladat (Tk. 9. oldal)

meniscus (meniszkusz) – félhold alakú rostporc
locus (lókusz) – hely
maior (májor) – nagyobb
liquidus (likvidusz) – folyékony
secretum (szekrétum) – váladék, titok
occiput (okciput) – nyakszirt
inscriptio (inszkripció) – felirat, beírás
actio (akció) – cselekvés
aërophagia (aerofágia) – levegőnyelés
aqua (akva) – víz
articulatio (artikuláció) – ízület
chirurgia (kirurgia) – sebészet
consilium (konzílium) – orvosi megbeszélés
iatrogen (jatrogén) – orvosi eredetű
lingua (lingva) – nyelv
physiologia (fiziológia) – élettan
psychologia (pszichológia) – lélektan
ostium (osztium) – nyílás, szájadék
therapia (terápia) – gyógykezelés
localis (lokális) – helyi
thrombosis (trombózis) – vérrög képződése az érben
plasma (plazma) – sejtnedv, szövetnedv
oesophagus (özofágusz) – nyelőcső
infusio (infúzió) – oldat bejuttatása a vénába

3. feladat (Tk. 9. oldal)

Nyelvtani nem	Masculinum	Femininum	Neutrum
Főnév	angulus, apparatus, lobus, musculus, terminus, processus	arteria, glandula, basis, spina, substantia	cavum, ligamentum, foramen, nomen, vas, tuberculum, septum

4. feladat (Tk. 9. oldal)

Nyelvtani nem	Masculinum	Femininum	Neutrum
Melléknév	dexter, posterior, localis	acuta, centralis, nova	magnum, chronicus

5. feladat (Tk. 9. oldal)

caput (magnus 3)
anaemia (chronicus 3)
articulatio (distalis 2)
oedema (acutus 3)
anastomosis (novus 3)

2. fejezet – Az emberi test részei (Partes corporis humani)

1. feladat (Tk. 11. oldal)

A fej részei	
cranium	koponya
frons	homlok
tempora	halántékok
occiput	nyakszirt
auris	fül
facies	arc
oculus	szem
nasus	orr
os	száj

A törzs részei	
thorax	mellkas
pectus	mell
mamma	emlő
dorsum	hát
abdomen seu venter	has
lumbus	ágyék
inguen	lágyékhajlat
pelvis	medence
coxa seu ilia	csípő

2. feladat (Tk. 11. oldal)

Felső végtag részei	
felkar	brachium
könyök	cubitus
alkar	antebrachium
kéz	manus
kéztő	carpus
kézközép	metacarpus
tenyér	vola/palma
kéz ujjai	digiti manus

Alsó végtag részei	
far	gluteus
comb	femur
térd	genu
lábszár	crus pedis
lábikra	sura
boka	malleolus
láb	pes
lábtpő	tarsus
lábközép	metatarsus
lábhát	dorsum pedis
talp	planta
sarok	calx
lábujjak	digiti pedis

2.1. alfejezet – Anatómiai gyűjtőnevek

1. feladat (Tk. 12. oldal)

ligamentum – szalag
musculus – izom
lobus – lebeny
nervus – ideg
angulus – szöglet
apparatus – készülék
arteria – verőér
articulatio – ízület
basis – alap
canalis – csatorna
cavum – üreg
foramen – lyuk, nyílás
fossa – árok
glandula – mirigy
nomen – név
vesicula – hólyagocska

2. feladat (Tk. 13. oldal)

Magyar	Latin
nevezéktan	nomenclatura
szaknyelv	terminologia
szakkifejezés	terminus technicus
csont	os
szakasz	pars
nyúlvány	processus
tájék	regio

Magyar	Latin
sővény	septum
tővis	spina
visszér	vena
ér	vas
billentyű	valvula
gumócska	tuberculum
állomány	substantia

2.2. alfejezet – Az emberi test fő síkjai és irányai

1. feladat (Tk. 14. oldal)

sagittalis – nyílrányú sík

előlről hátrafelé haladó, a test hossz tengelyével párhuzamos, függőleges helyzetű sík

median sagittalis – középsík

a test középvonalában lévő *sagittalis* sík, a testet jobb és bal félre osztja

frontalis – homloksík

a homlok felületével és a test hossz tengelyével párhuzamos, függőleges helyzetű, a *sagittalisra* merőleges

horisontalis (transversalis) – vízszintes helyzetű sík

a test hossz tengelyére merőleges

2. feladat (Tk. 14. oldal)

háti – dorsalis
belső – internus
felületi – superficialis
farki irány – caudalis
hasi – ventralis
oldalsó – lateralis
függőleges – verticalis
külső – externus
harántirányú – transversalis
hosszanti – longitudinalis
fej felőli – cranialis

3. feladat (Tk. 14. oldal)

törzshöz közelebbi – proximalis
törzstől távolabbi – distalis
tenyéri – volaris
talpi – plantaris
orsócsonti – radialis
szárkapocscsonti – fibularis
singcsonti – ulnaris
sípcsonti – tibialis
felsőbb – superior
jobb oldali – lateris dextri
bal oldali – lateris sinistri
alsóbb – inferior
bal – sinister
jobb – dexter
mindkét oldali – lateris utriusque
középső – medius

4. feladat (Tk. 14. oldal)

cranialis – superior
dorsalis – posterior
ventralis – anterior
caudalis – inferior
palmaris – volaris

2.7. alfejezet – Minőségjelzős szó szerkezetek az orvosi latinban

1. feladat (Tk. 17. oldal)

Declinatiók	
I.	herba, substantia, valvula, palma
II.	apparatus, ligamentum, oculus
III.	basis, os, caput, pelvis
IV.	processus, genu, manus
V.	facies

2. feladat (Tk. 17. oldal)

csont nyúlványa – os, ossis n, processus, -us m

processus ossis

ízület szalagja – articulatio, -onis f, ligamentum, -i n

ligamentum articulationis

kéz ujjai – manus, -us f, digitus, -i m

digiti manus

test ürege – corpus, -poris n, cavum, -i n

cavum corporis

izom feje – musculus, -i m, caput, -itis n

caput musculi

véna billentyűje – vena, -ae f, valvula, -ae f

valvula venae

nyaknak az ütőere – collum, -i n arteria, -ae f

arteria colli

cervix, -icis f

arteria cervicis

lábnek az ujjja – pes, pedis m, digitus, -i m

digitus pedis

3. feladat (Tk. 17. oldal)

Melléknevek szótári alakja	Hímnem	Nőnem	Semlegesnem
benignus 3 -	benignus (m)	benigna (f)	benignum (n)
centralis 2 -	centralis (m, f)		centrale (n)
acutus 3 -	acutus (m)	acuta (f)	acutum (n)
chronicus 3 -	chronicus (m)	chronica (f)	chronicum (n)
dexter 3 -	dexter (m)	dextra (f)	dextrum (n)
sinister 3 -	sinister (m)	sinistra (f)	sinistrum (n)
ulcerosus 3 -	ulcerosus (m)	ulcerosa (f)	ulcerosum (n)
localis 2 -	localis (m, f)		locale (n)
sanus 3 -	sanus (m)	sana (f)	sanum (n)

3. fejezet – A mozgás szervrendszere (Systema locomotorium)

3.1. alfejezet – A csontvázrendszer (Systema sceleti)

1. feladat (Tk. 20. oldal)

Ossa cranii = koponya csontjai:

cranium cerebrale – agykoponya részei:

- os frontale – homlokcsont
- os parietale – falcsont
- os temporale – halántékcsont
- os sphenoidale – ékcsont
- os occipitale – nyakszirtcsont

cranium viscerale = arckoponya részei:

- os ethmoidale – rostacsont
- os zygomaticum – járomcsont
- os nasale – orrcsont
- septum nasi – csontos orrsövény
- os lacrimale – könnycsont
- os palatinum – szájpadcsont
- maxilla – felső állcsont
- mandibula – állkapocscsont
- vomer – ekecsont

2. feladat (Tk. 20. oldal)

- os zygomaticum – járomcsont
- os frontale – homlokcsont
- septum nasi – csontos orrsövény
- os palatinum – szájpadcsont

3. feladat (Tk. 20. oldal)

- ekecsont – vomer
- felső állcsont – maxilla
- falcsont – os parietale
- szájpadcsont – os palatinum
- ékcsont – os sphenoidale

4. feladat (Tk. 20. oldal)

- ossa cranii cerebralis – agykoponya csontjai
- os parietale dextrum – jobb oldali falcsont
- os temporale sinistrum – bal oldali halántékcsont
- facies maxillae – felső állcsont felszíne
- foramen mandibulae – állkapocscsont nyílása

3.3. alfejezet – Szóösszetétel az orvosi latin nyelvben

1. feladat (Tk. 23. oldal)

- m. abdominis – 3
- m. obliquus abdominis externus – 3
- m. masseter – 1
- m. trapezius – 3
- m. latissimus dorsi – 3
- m. suprahyoideus – 2
- platysma – 2

2. feladat (Tk. 23. oldal)

Alsó végtag izmai

Magyarul	Latinul
nagy farizom	m. gluteus maximus
négyfejű combizom	m. quadriceps femoris
kétfejű combizom	m. biceps femoris
félghártyás izom	m. semimembranosus
féliginas izom	m. semitendinosus
combközelítő izmok	adductorok

Magyarul	Latinul
lábszárfesztítő izmok	extensores
lábszárhajlító izmok	flexores
háromfejű lábikraizom	m. triceps surae
nagyujjpárna	thenar
kisujjpárna	hypothenar

Felső végtag izmai

Magyarul	Latinul
deltaizom	musculus deltoideus
kétfejű karizom	m. biceps brachii
háromfejű karizom	m. triceps brachii

Magyarul	Latinul
alkari hajlító	flexores
alkari fesztítők	extensores
hüvelykpárna	thenar

3. feladat (Tk. 23. oldal)

- összehúzódás – contractio
- fej izmai – musculi capitis
- trombitásizom – m. buccinator
- rágóizom – m. masseter
- fejbiccentő izom – musculus sternocleidomastoideus
- oldalsó nyakizmok – musculi scalenii
- izomsérv – myokele
- együttműködő – synergeticus
- izomfájdalom – myalgia
- izomeredetű – myogen

4. feladat (Tk. 23. oldal)

rándulás – distorsio
csonttörés – fractura
ficam – luxatio
ízületi gyulladás – arthritis
deréktáji izomfájdalom – lumbago
ízületi kopás – arthrosis

5. feladat (Tk. 23. oldal)

csonttritkulás – osteoporosis
oste- → csont
-por- → porózus, lyukacsos, laza szerkezetű
-osis → kóros állapot, betegség
porcgyulladás – chondritis
chondr- → porc
-itis → gyulladás
csontvelőgyulladás – osteomyelitis
oste- → csont
myel- → velő (itt: csontvelő)
-itis → gyulladás
ízületi fájdalom – arthralgia
arthr- → ízület
-algia → fájdalom
együttműködő – synergeticus
syn- → együtt, közösen
erg- → munka, működés
-eticus → -szerű, valamilyen tulajdonsággal rendelkező

6. feladat (Tk. 23. oldal)

osteomalacia – csontlágyulás
oste- → csont
malacia → lágyulás
myofibroma – izomrostos daganat
myo- → izom
fibro- → rostos (kötőszöveti rostokra utal)
-oma → daganat (általában jóindulatú)
chondromalacia – porclágyulás
chondro- → porc
-malacia → lágyulás
chondrocyta – porcsejt
chondro- → porc
-cyta → sejt
hydrokele – vízsérv
hydro- → víz vagy folyadék
-kele → sérv, duzzanat, előlötösülés

7. feladat (Tk. 23. oldal)

fractura fibulae – szárcapocscsont törés
fracturae utraeque tibiae – mindkét sípcsont törése
distorsio articulationis genus dextri – a jobb térdízület rándulása
contractio musculi – izomösszehúzóadás
deltoidei – deltaizmok
luxatio coxae – csípőficam

8. feladat (Tk. 23. oldal)

osteoporosis	arthralgia	arthritis	myogen
synergeticus	osteomyelitis	myokele	chondritis

4. fejezet – A keringési rendszer (Systema circulationis)

1. feladat (Tk. 26. oldal)

1 – jobb pitvar
2 – háromhegyű vitorlás billentyű
3 – jobb kamra
4 – bal pitvar
5 – kéthegeyű vitorlás billentyű
6 – bal kamra
7 – hosszanti szívsövény
8 – zsebes/félhold alakú billentyűk

2. feladat (Tk. 26. oldal)

jobb pitvar – atrium dextrum
háromhegyű vitorlás billentyű – valvula tricuspidalis
jobb kamra – ventriculus dexter
bal pitvar – atrium sinistrum
kéthegeyű vitorlás billentyű – valvula bicuspidalis
bal kamra – ventriculus sinister
hosszanti szívsövény – septum cordis
zsebes billentyűk – valvulae semilunares

3. feladat (Tk. 26. oldal)

A kisvérkör:

a szív jobb kamrájából indul az arteria pulmonalis (tüdőverőér)
a szív bal pitvarába érkezik a négy vena pulmonalis (tüdővéna)

A nagyvérkör:

a szív bal kamrájából indul az aorta (főütőér)
a szív jobb pitvarába érkezik a vena cava superior – felső üreges (fő vagy üres) visszér és a vena cava inferior – alsó üreges (fő vagy üres) visszér

4. feladat (Tk. 26. oldal)

Vér:

- vörösvérsejt – erythrocyta
- fehérvérsejt – leucocyta
- vérlemezke – thrombocyta
- vérplazma – *(nincs megfelelője)*

5. feladat (Tk. 26. oldal)

- hypertonia – magas vérnyomás
- tachycardia – magas pulzusszám
- bradycardia – alacsony pulzusszám
- leukocytosis – kórosan megnövekedett fehérvérsejtszám
- thrombosis – vérrögződés
- cardiomegalia – szívmegegyobbodás
- cardiomyopathia – szívizombetegség
- aortostenosis – aortaszűkület
- chondropathia – porcbetegség
- ostealgia – csontfájdalom
- hypervolaemia – a vér mennyiségének kóros növekedése
- pathologia – kórtan
- thrombosis brachii – a kar trombózisa
- cerebralis angiopathia – agyi érbetegség

5. fejezet – A légzőrendszer (Systema respiratorium)

1. feladat (Tk. 28. oldal)

- orr – nasus
- orrüreg – cavum nasi
- garat – pharynx
- gége – larynx
- légcső – trachea
- hörgők – bronchi
- tüdő – pulmo

2. feladat (Tk. 28. oldal)

- bal tüdő – pulmo sinister
- jobb tüdő – pulmo dexter
- tüdőlebeny – lobus pulmonis
- léghólyag – alveolus
- hörgőcske – bronchiolus

3. feladat (Tk. 28. oldal)

a sejtek csökkent oxigénellátása – hypoxia
légúti szűkület – strictura
köpet – sputum
köhögés – tussis
nehézlégzés – dyspnoe
magas légzésszám – tachypnoe
alacsony légzésszám – bradypnoe
légzés hiánya – apnoe
súlyos nehézlégzés – orthopnoe
sípoló nehézlégzés – stridor

6. fejezet – Az emésztőrendszer (Systema digestorium)

1. feladat (Tk. 31. oldal)

Felső szakasz	
szájüreg	cavum oris
nyelv	lingua
fogak	dentis
fogíny	gingiva
pofa	bucca
szájpad	palatum
torok	faux, fauces
garat	pharynx
nyelőcső	oesophagus

Középső szakasz	
gyomor	ventriculus seu gaster
vékonybél	intestinum tenue
patkóbél	duodenum
éhbél	jejunum
csípőbél	ileum
máj	hepar
epehólyag	cholecysta seu vesica fellea
hasnyálmirigy	pancreas

2. feladat (Tk. 31. oldal)

colon sigmoideum – 2
rectum seu proctos – 2

cardia ventriculi – 1
fundus ventriculi – 1

caecum – 2

3. feladat (Tk. 31. oldal)

elhízás – obesitas
hányás – vomitus seu emesis
székrekedés – obstipatio
hasmenés – diarrhoea
sérv – hernia
savtúltengés – hyperaciditas
bélelzáródás – ileus
haspuffadás – meteorismus

7. fejezet – A vizeletkiválasztó rendszer (Systema uropoeticum)

1. feladat (Tk. 33. oldal)

vese – nephros, ren
húgyvezeték – ureter
húgyhólyag – vesica urinaria
húgycső – urethra
Malpighi-féle vesetestecske – corpusculum renis Malpighi
csatornarendszer – tubulus

2. feladat (Tk. 33. oldal)

belső velőállomány – substantia medullaris
vesevéna – vena renalis
csatornarendszer – tubulus
vesekapu – hilus renalis

3. feladat (Tk. 33. oldal)

cystitis – húgyhólyaggyulladás
oliguria – a vizelet mennyiségének csökkenése
polyuria – a normálnál nagyobb mennyiségű vizelet
haematuria – véres vizelet
glycosuria – cukortartalmú vizelet
pyelonephritis chronica – krónikus vesemedence-gyulladás

4. feladat (Tk. 33. oldal)

cystitis – hernia vesicae urinariae
cystokele – inflammatio vesicae urinariae
nephropathia – morbus renum

8. fejezet – A nemi szervek rendszere (Systema organorum genitalium)

1. feladat (Tk. 36. oldal)

glandula bulbourethralis – 1	epididymis – 1	ductus deferens – 1
scrotum – 2	penis – 2	prostata – 1

2. feladat (Tk. 36. oldal)

mons pubis – 2	clitoris – 2	vagina – 1
uterus – 1	tuba uterina – 1	ovarium – 1

9. fejezet – Belső elválasztású mirigyek (Glandulae endocrinae)

1. feladat (Tk. 38. oldal)

endocrin – belső elválasztású

releasing – serkentő, felszabadító

inhibiting – gátló

neuroendocrin – az idegrendszer és a belső elválasztású mirigyek együtt

regulatio – szabályozás

hormon – belső elválasztású mirigyek terméke

trophormon – termelést szabályozó, befolyásoló, más endokrin mirigyekre ható hormon

2. feladat (Tk. 38. oldal)

adenoma

suprarenalis

acromegalia

somatotrop

3. feladat (Tk. 38. oldal)

cukorbetegség – diabetes mellitus

jóindulatú mirigydaganat – adenoma

vese feletti – suprarenalis

a növekedési hormon túltermelődése miatt az orr, állkapocs, kéz, láb megnagyobbodása – acromegalia

a növekedést befolyásoló hormonra ható – somatotrop

alulműködés – hypofunctio

túlműködés – hyperfunctio

4. feladat (Tk. 38. oldal)

diabetes mellitus – cukorbetegség

adenoma – jóindulatú mirigydaganat

hyperfunctio – túlműködés

suprarenalis – vesese feletti

hypofunctio – alulműködés

10. fejezet – Az idegrendszer (Systema nervosum)

1. feladat (Tk. 41. oldal)

érezékelő végkészülék – receptor

idegsejt – neurocyta, neuron

érzőideg – sensoros neuron

mozgatóideg – motoricus neuron

ingerületátkapcsolási hely – synapsis

agyvíz – liquor cerebrospinalis

gerincvelő – medulla spinalis

fehérállomány – substantia alba

szürkeállomány – substantia grisea

2. feladat (Tk. 41. oldal)

A neuronok működésük szerint háromfélék lehetnek. Az érző- (c) neuron egy érzőideg-végződéssel (a) ellátott idegsejt. A mozgató- (b) neuron végrehajtó (effector) végződéssel rendelkezik. Az idegsejtek közötti kapcsolatot fenntartó (d) neuron ugyanazon agyfélteke különböző pontjait összekötő idegsejt.

3. feladat (Tk. 41. oldal)

prosencephalon – 1	cerebellum – 3
rhombencephalon – 3	mesencephalon – 2
mesencephalon – 2	diencephalon – 1
pons – 3	

4. feladat (Tk. 41. oldal)

amnesia – emlékezetkiesés
cephalgia – fejfájás
coma – eszméletlenség, a reflexek nem működnek
stroke – agyiér-katasztrófa
encephalitis – agyvelőgyulladás
meningitis – agyhártya-gyulladás
paralysis – bénulás

11. fejezet – Az érzékszervek (Organa sensuum)

11.1. alfejezet – A látószerv (Organum visus)

1. feladat (Tk. 43. oldal)

iris – 2 retina – 3 sclera – 1 chorioidea – 2

2. feladat (Tk. 43. oldal)

látószerv – organum visus
látóidegpálya – tractus opticus
öregszeműség – presbyopia
kötőhártya-gyulladás – conjunctivitis
szemcsepp – oculogutta
távollátás – hypermetropia

11.5. alfejezet – A bőr (Cutis) mint érzékszerv

1. feladat (Tk. 46. oldal)

membrana tympani – 2	nervus cochlearis – 1	incus – 2
labyrinthus osseus – 1	tuba auditiva – 2	stapes – 2

2. feladat (Tk. 46. oldal)

hypacusis – csökkent hallásérzés
otitis media – középfülgyulladás
vertigo – téves mozgásérzékelés, szédülés

12. fejezet – Szóképzés

12.4. alfejezet – Latin számnevek (Numeralia)

1. feladat (Tk. 48. oldal)

thoracalis 2 – thorax
temporalis 2 – tempora
femoralis 2 – femur
tibialis 2 – tibia
ulcerosus 3 – ulcus
bronchialis 2 – bronchus
muscularis 2 – musculus
cellularis 2 – cellula

2. feladat (Tk. 48. oldal)

torpor flexio fissura foramen pigmentum

3. feladat (Tk. 48. oldal)

Arab szám	Tőszámnév	Sorszámnév
1	unus, una, unum	primus, prima, primum
2	duo, duae, duo	secundus
3	tres, tria	tertius
4	quattuor	quartus
5	quinque	quintus
6	sex	sextus
7	septem	septimus
8	octo	octavus
9	novem	nonus
10	decem	decimus

13. fejezet – A gyógyítással (Curatio) kapcsolatos latin szakkifejezések

1. feladat (Tk. 51. oldal)

orvostudomány – medicina
egészség – sanitas
betegség – morbus
tünet – symptoma
tünetegyüttes – syndroma
gyógyulás – sanatio
visszaesés – relapsus
javulás – remissio
súlyosbodás – exacerbatio
halál – mors seu exitus letalis
gyulladás – inflammatio
fertőzés – infectio

2. feladat (Tk. 51. oldal)

1. incubatio – lappangási szakasz
2. prodroma – bevezető szakasz
3. manifestatio – kifejlődési szakasz
4. regeneratio – helyreállítás, kimeneteli időszak

3. feladat (Tk. 51. oldal)

kórelőzmény – anamnesis
jelen állapot – status praesens
megtekintés – inspectio
tapintás – palpato
kórismeret – diagnosis
az adott betegség előrehaladottsági foka – stadium
az adott betegség várható kimenetele – prognosis

4. feladat (Tk. 51. oldal)

vitális paraméterek – életjelek
injectio – befecskendezés
infusio – folyadék bejuttatása a vénába
catheter – a katéter testüregbe vagy érbe vezetett hajlékony, vékony cső, amelyet az összegyűlt folyadék lecsapolására vagy az üreg feltöltésére használnak
urethralis catheter – hólyagkatéter
enema – beöntés
resuscitatio seu reanimatio – újraélesztés
transfusio – vérátömlesztés